

De Gouden Rand BOMEN, PLANTEN en FLORA Krant

Oktober 2017

■ Honderden nieuwe dier- en plantensoorten ontdekt in Amazone

Onderzoekers hebben 381 nieuwe dier- en plantensoorten ontdekt in het Amazonegebied. Dat gebeurde tijdens een 24 maanden durende studie, waarbij volgens het Wereld Natuur Fonds (WNF) gemiddeld iedere twee dagen een nieuwe soort aan het licht kwam. Nieuwe soorten omvatten een vuurstaart-springaapje, een honingraatvormige rog, een roze rivierdolfijn, een geelachtige hagedis en een vogel die vernoemd is naar de voormalige Amerikaanse president Barack Obama: 'Nystalus obamai', laat het WNF weten. In totaal zijn 216 nieuwe planten, 93 vissen, 32 amfibieën, 20 zoogdieren, 19 reptielen en een vogel ontdekt. De onderzoekers deden de ontdekkingen in de jaren 2014 en 2015. Bij eerdere onderzoeken in de oerwouden van de Amazone in Zuid-Amerika doken ook al honderden nieuwe soorten op. Volgens het WNF zitten er nog steeds "enorme gaten" in de wetenschappelijke kennis over het Amazonegebied.

[31/8/2017 - ANP]

■ **Amazonewoud geen maagdelijk oerbos** Het grootste regenwoud op aarde, het Amazonewoud, is mede gevormd door de inheemse bevolking. De oorspronkelijke bewoners hebben al voor de Spaanse en Portugese kolonisatie in de 16e eeuw een groot aantal boomsoorten geselecteerd en geteeld (aangeplant) voor voedsel en ander gebruik. De eerste indianen, 12.000 jaar terug, waren rondtrekkende groepjes jagers, vissers en verzamelaars. Door vruchten te eten verspreiden zij zaden die weer ontkiemden. Ook kapten zij stukjes land vrij om kampjes te maken. Het ongerepte bos is een mythe. [VK-3/3/2017]

■ Ruggesteuntjes

Bijna nergens ter wereld ligt de levensverwachting voor mensen zo hoog als in NL. En bijna nergens ter wereld loop je als boom zo'n groot risico al voor je 100-ste gekapt te worden. Dit is een nijver land waar mensen altijd bezig zijn met ordenen en herordenen. Hoe slordiger en nonchalanter de mens, hoe hoger doorgaans de gemiddelde leeftijd van de bomen die hem omringen. In Polen bijv. ligt het oerbos Bialowieza, India heeft stokoude wilde vijgen, in Engeland heb je taxusbomen van minstens 1500 jaar oud. In Zuid- of Oost Europa wordt een eik of linde zomaar 400 jaar. Flink wat van 's werelds trottoirs vertonen barsten door toedoen van wortels van oude bomen. In NL komt het zelden zover. Daar zien plantsoenendiensten dingen van te voren aankomen. De oudste bomen in ons gebied sneuvelden al tijdens de kerstening rond het jaar 700. Naar het schijnt gaf Bonifatius zelve het bevel de eiken te kappen die Germaanse stammen als incarnaties van Wodan hadden vereerd. Bijna duizend jaar later gingen tijdens de reformatie opnieuw vele oude bomen tegen de grond. De roomse kerk had een grote tolerantie aan de dag gelegd voor boomverering. Hoe ver de reformatie geografisch reikte, zie je tot op de dag van vandaag aan het Nederlands bomenbestand: de meeste oude bomen staan in

De Gouden Rand Krant is een initiatief van Stichting Springlevend, geschreven voor mensen met de diagnose dementie. Met de krant worden die berichten uit de actualiteit belicht waar menselijkheid uit spreekt. Menselijkheid is een kracht die de onderlinge verbinding tussen mensen en hun omgeving voelbaar kan maken.

Waar de Gouden Rand Krant de afgelopen jaren een diversiteit aan 'goednieuws'- berichten presenteerde, is er met ingang van 2017 voor gekozen om nieuwsberichten te koppelen aan een bepaald thema, dit keer is dat: BOMEN, PLANTEN en andere FLORA.

Stichting Springlevend is in 2001 opgericht om zich onder meer in te zetten voor de verbinding tussen de verschillende generaties middels een keur aan projecten.

Voor meer informatie en achtergronden:
www.stichtingspringlevend.wordpress.com

het zuiden of het oosten van het land. Als een boom het in Nederland gegund is stokoud te worden, krijgt hij wel hulp die hij in slordige landen moet ontberen. Een Vughtse bejaarde kastanje leunt op drie paar kruiken; in Nuenen drinken inwoners koffie met uitzicht op een eeuwenoude zomerlinde die aan alle kanten steunt op fraaie houten steigers; in Heerlen is de tweepootskruk van een bejaarde trompetboom tevens in gebruik als schommel. [VK- 15-3-2017]

Colofon

Redactie en onderzoeksteam:

Paul Broekman,
Sasja Cornelissen,
Otto Bignell,

Vormgeving:

Sasja Cornelissen

Overige Medewerkers aan dit project:

Vrijwilligers van
Stichting Springlevend

Contact:

stichtingspringlevend@gmail.com
(071) 541 89 63

■ Vrouwelijke botanist maakte 's werelds eerste fotoboek

De Engelse botanist Anna Atkins maakte in 1843 het eerste fotoboek van de wereld: *Photographs of British Algae*. Vol met raadselachtige wieren. Daarmee was ze ook een van de eerste vrouwen die foto's nam. Groene band, gouden belijning met binnenin witte silhouetten van wieren tegen een Pruisisch blauwe achtergrond. Van het boek bestaan zover bekend slechts 17 exemplaren, stuk voor stuk handwerk. Als kind kreeg Anna een voor Victoriaanse vrouwen ongewoon wetenschappelijke opvoeding. Fotografie pionier John Herschel behoorde tot haar kennissenkring.

1799-1871

Hij vond in 1842 de blauwdruk uit. Anne begon hiermee te experimenteren. Toen een andere kennis een boekje publiceerde over zeealgen besloot Anne er illustraties bij te maken, met handgeschreven bijgeschriften, en ze liet de boeken inbinden. Het Rijksmuseum heeft het boek gekocht voor 450 duizend euro en bevat 307 cyanotypen (blauwdrukken). [VK, 18/5/2017]

■ Planten kunnen stromend water horen

Planten werden lang gezien als eenvoudige, vrij primitieve organismen, die nauwelijks op de omgeving reageren. Dit blijkt onjuist te zijn. Planten communiceren onderling, voelen en bewegen. Hieraan kan nu ook een primitieve vorm van gehoor worden toegevoegd. Wortels van planten groeien in de richting van de hoogste concentratie water. Een Australische groep van onderzoekers bestudeerde de reacties van planten op opgenomen geluiden. De plantenwortels keerden zich af van de luidsprekers, maar het minst sterk wendden ze zich af van de luidsprekers die het geluid van stromend water nabootsten. Onderzoekers veronderstellen dat de magnetische velden van de luidsprekers de planten ontregelen en hierom gemeden worden. Derhalve moeten we rekening houden met de gevolgen van geluidvervuiling en elektrosmog. [12/4/2017 -

Visionair.nl]

■ Rotterdamse Parkbrug in Seoul

De miljoenenstad in Zuid-Korea oogt als een spaghetti van snelwegen, overgoten met een saus van spiegelglazen wolkenkrabbers en betonnen woontorens, onder een heilige lucht. Een monster van een metropool. Maar dan is daar opeens de ecologische gloednieuwe parkbrug Seoello 7017. Een zwevende 'wandeltuyn' aangelegd door het Rotterdamse architectenbureau MVRDV. Neem een van de trappen of liften naar boven en je staat in een andere stad. Autovrij, weg van de herrie van motoren, stank en de hitte van uitlaatgassen. Het rondrazende verkeer is niet meer dan een panorama achter glazen balustrades, terwijl je zelf geniet van een verkoelend briesje. Verder is het groen. Het betonnen dek is omgetoverd tot een botanische tuin met 232 plantensoorten, geselecteerd om te kunnen overleven in het harde stadsklimaat. 24.000 struiken, heesters en bomen zijn verdeeld over 645 ronde plantenbakken met brede zitranden. Daarnaast ontwierpen de architecten een reeks cirkelvormige paviljoens. Er zijn cafés, uitkijkplatforms, winkeltjes, muziekpodia, trampolines, kijkcabines en zelfs een zwembadje. Een oase in de woestijn, maar eigenlijk een radicale vergroening van de stad. Een octopus-ontwerp dat z'n tentakels uitrekt en zo zichzelf uitbreidt. [VK, 26/5/17]

GOUDEN RAND BOMEN-PLANTEN-FLORA KRANT, OKTOBER 2017

■ Elke boom is een boek

Tot de laatste snipper gebruikt meubelmaker Wilfred Kalf de bomen die hij vertimmerd tot unieke meubelstukken. En het liefst maakt hij een kast of tafel voor de plek waar de boom dichtbij geworteld was. Dus bijvoorbeeld voor mensen die een boom uit hun tuin moesten laten weg

halen, of hij bouwt iets voor de bedrijven en instellingen waar de boom op het terrein stond. Voor een nieuw centrum voor radiologie van de VU te A'dam moesten 100 bomen wijken. Hij heeft er 30 uitgekozen en die komen terug in de VU als kunstwerk in de centrale hal. Zijn projecten kunnen jaren in beslag nemen. Een gevelde boom moet eerst een jaar of langer in het balkengat. Dat is een meertje waar boomstammen drijven tussen het kroos. Het hout wordt sterker door het in het water te leggen. Daarna wordt de boom tot planken gezaagd die moeten drogen en dan pas kan hij er iets van gaan timmeren. Een stam met de lintzaag tot planken zagen, dat is een prachtig moment, omdat dan het boek van zo'n boom

als het ware wordt opgevouwen. Elke keer zie je weer wat nieuws in die boom. Het is echt slow timmerwerk dat helemaal ingaat tegen onze snelle tijd. Wilfred is gek op Nederlands hout, met name iep en platanen. Hij komt aan stammen door te kijken waar kapvergunningen worden verleend om er snel bij te zijn en de bomen veilig te stellen. Hij gebruikt echt alles van de boom, zelfs het schaafsel vangt hij op voor kookwinkels om vlees en vis mee te roken. Het zaagsel gaat naar een zorgboerderij voor tussen het stro in de kippenhokken en koeienstal. Als student meubelmaker bewonderde hij vooral de deurtjes, laatjes en geheime vakjes van de 17e-eeuwse kabinetten in het Rijksmuseum. [flow 1/2017-wilfredkalf.nl]

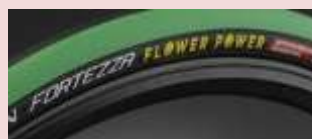
■ Paddestoelenseizoen

Door de natte zomer is het paddestoelenseizoen - september, oktober, deel van november- dit jaar extra vroeg begonnen. Maar ze zijn zeker niet allemaal eetbaar. Zo'n zeven jaar geleden overleden twee mensen van 60+ na het eten van een giftige paddestoel. In heel 2015 kreeg het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum 162 meldingen van mensen die een giftige paddestoel hadden gegeten. In 2016 137. Dit jaar staat de teller al op 129. Volgens het NVIC stijgt ook het aantal dieren dat in een giftige paddenstoel hapt. De ernstigste gevallen zijn die waar de groene knolanamiet in het spel was. Het weghalen van de gevaarlijke soorten heeft volgens deskundigen weinig zin, want na een paar goeie regenbuien zijn ze over twee weken weer allemaal terug. De paddestoelen groeien in de buurt van oude eikenbomen op 10.000-en plekken in ons land. Hun verspreidingsgebied is enorm. Mensen waarschuwen is wel goed. De oplossing ligt in het opvoeden van kinderen en huisdieren. Dat ze weten wat ze wel en niet mogen eten. De buxushaag, die in elke tuin staat, is ook giftig. Maar daar eet niemand van. [VK, 26 augustus 2017]

■ Flower Power

Er dreigt een mondiaal tekort aan rubber. Veel Aziatische kwekers stapten over op palmolie. Zonder import van rubber zijn er ook geen autobanden, fopspenen, operatiehand-schoenen, condooms en talloze andere toepassingen. Synthetische rubber is geen goed alternatief, want dat komt van aardolie, een eindige grondstof. De EU o.l.v. de Wageningse Universiteit is nu bezig om fietsbanden te produceren van paardenbloemen. Elk kind dat wel eens een paardenbloem in handen heeft gehad weet dat er een melkachtige substantie uit komt als je hem door midden breekt. Dat is eigenlijk al de grondstof voor rubber. De Russische paardenbloem is een plantje met extra taaie wortels om het barre klimaat in Kazachstan te kunnen weerstaan. Deze wordt nu geteeld in Zeeuwse klei. Inmiddels is er een serie van 60 fietsbanden gemaakt, waar maar 1 kilo paardenbloemrubber voor nodig was. De Vredestein bandenfabrikant meent dat massaproductie absoluut mogelijk is. Een paar hectare paardenbloemen levert al gauw enkele 100-en kilo's rubber op. En je kunt sneller oogsten. Een rubberboom moet eerst groeien. En passant spaart het ook meer stukken van het regenwoud. Bij Vredestein testen ze ook al autobanden van paardenbloemrubber. [VK, 27/9/17]

■ Hundertwasser

De Oostenrijkse kunstenaar en architect Friedensreich Hundertwasser stond vooral bekend om de door hem ontworpen, kleurrijke gebouwen en was voorvechter van een mens- en milieuvriendelijke bouwwijze. Kenmerkend is het vrijwel ontbreken van rechte lijnen.

GOUDEN RAND BOMEN-PLANTEN-FLORA KRANT, OKTOBER 2017

■ God schiep de aarde, maar Nederlanders schiepen Nederland.

De standaard uitdrukking op momenten dat we onder de indruk zijn van ons landschap is, "Ik waan me even in het buitenland". De Fransen wijzen de voorbijganger elke 50 km trots op het lokale landschappelijke schoon; de Engelsen koesteren hun ragfijne web van boerenlandpaden. Bijna iedereen kent wel de Nationale Parken in VS. Ook Nederland is beeldschoon. Toch gaan we er vaak achteloos mee om. Onze landschappen dreigen ons door de vingers te glijpen. De bescherming ervan is minimaal. Ze zijn uniek. In de 300 kilometer van zuid naar noord, kom je door het Limburgse heuvelland, de Brabantse zand- en heidegronden, rivieruiterwaarden, laagveenmoerassen, veenweidenpolders en duinlandschappen. Op zo'n kleine oppervlakte zo'n verscheidenheid aan landschappen, dat zie je nergens ter wereld. Zoals het Flevoland en de wereldberoemde Deltawerken. Langer geleden het indijken van Zeeland - met recht monnikenwerk. Maar ook de polders van het gewest Holland gemaakt door ingenieurs en landarbeiders. En dwars door ons land loopt een militair lint van 200 kilometer aan verdedigingsmuren, forten en sluizen: de Hollandse Waterlinie. Nog langer geleden zijn de bossen in het oosten bezaaid met prehistorische grafheuvels en -monumenten. De mensenhand is overal zichtbaar. De liefde zit toch ook vandaag nog steeds diep. Zodra de ministerraad besloot het bouwverbod op stranden en duinen op te heffen ontstond razendsnel een massaal protest. Veel Friezen komen in opstand tegen het verlies van een levend platteland. Het verbindend vermogen van het Nederlands landschap is groot. We voelen ons er thuis, het maakt ons trots en geeft vorm aan wie we zijn. Nederland is een prachtig land, vol menselijke wonderen en verhalen. Dat verdient een bevolking en overheid die dat in woord en daad op waarde schatten. De Nederlandse identiteit zit in ons unieke landschap. (aldus directeur Natuurmonumenten; directeur LandschappenNL)

[VK, 27 g 2017]

Ook het materiaalgebruik is opvallend: veel keramiek in harde kleuren. Daarnaast groeien in zijn ontwerpen planten uit de gevel en op het dak. Vanuit zijn architectuurfilosofie was een huis een derde huid, naast de menselijke huid en de kledij, resp. de eerste en tweede huid

Planten zuiveren water

De natuur waarin we met zijn allen leven is één grote waterzuiveringsinstallatie. In de vrije natuur wordt alles ververst en verschoond. In ons drukke stadse leven hebben we vaak de hulp nodig van de mechanische waterzuiveringsinstallaties. Hundertwasser bedacht een minivorm van natuurlijke waterzuiveringsinstallatie door een serie van planten trapsgewijs boven elkaar te zetten, waardoor het vervuilde water door zand en steen en planten weer schoon en ververst wordt. [red: aug. 2017 - Hunderwassermuseum Wien]

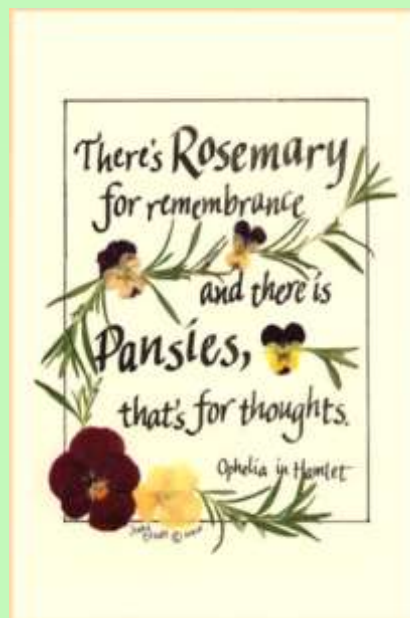

■ Wildplukken

Met een emmertje op zoek naar bramen. Wat een opwinding als je een volle struik vond met dikke, blauwe, zoete bramen. Bij Staatsbosbeheer hebben ze er de wet eens op nageslagen en wat blijkt: het is een vorm van stropen en dient bestraft te worden, met een bekeuring van €80. Natuurlijk mag je voor eigen gebruik best wat plukken. Ga maar uit van een bakje van de afhaalchinese. [VK, 19/9/2017]

■ Shakespeare's Tuin

Door de millennia heen hebben planten, bomen en kruiden mensen geïnspireerd. Sommige beroemde mensen hebben er veel over geschreven. Nu heeft bijna iedereen wel eens gehoord van MacBeth, Hamlet of Romeo en Julia. Het zijn bekende werken van de Engelse schrijver William Shakespeare. Wat niet iedereen weet is dat Shakespeare naast schrijver ook een grondig onderzoeker moet zijn geweest. Hij schreef over historische gebeurtenissen en gebruikte bijvoorbeeld ook de aanwezige kennis van zijn tijd om het gebruik van planten, bloemen en kruiden in zijn werken te benoemen. Zo schreef hij dat rozemarijn goed is voor het geheugen, dat goudsbloem een kruid is dat is gerelateerd aan de zon en hij gebruikte bijvoorbeeld de narcissen om het lenteseizoen aan te duiden. In Engeland bestaan er zogenoemde Shakespeare tuinen omdat hij er zoveel over had geschreven in zijn verschillende werken. [bronnen: Internet]

■ Helend Groen

Zorginstellingen zien in de natuur steeds vaker een hulpmiddel om stress of pijn te verminderen. Zelfs tandartsen kunnen de groene kracht inzetten. De tuin (van de gesloten afdeling psychiatrie) van het Radboudumc ziekenhuis is tegelijk opgeleverd met het vernieuwde interieur van de afdeling, waarvoor het Radboud een internationale architectuurprijs won. Jasperina Venema maakte het concept voor vier helende tuinen. De voorkeur van de meeste mensen blijkt uit te gaan naar een savannelandschap. Je hebt doorkijkjes, maar ook beschutting van de hogere heesters, die bieden rugdekking. De buitenruimte wordt door het ziekenhuis nu als een verlengstuk van binnen gebruikt. In de tuin zijn letterlijk wat lucht en ruimte. Er is een zonneluifel. Een pad van natuursteen leidt langs siergras in verschillende tinten groen, langs zonnehoed en daglelies. Venema ontwierp ook al tuinen voor mensen met burnout en voor vrouwen in de vrouwenopvang. [Trouw, 28/7/2017]

■ Bijzondere mensentuin

Het is dit jaar, in 2017, precies 375 jaar geleden dat Constantijn Huygens zijn tuin en buitenplaats Hofwijck in gebruik nam. (1642). Hij had de tuin en het huis, gelegen in Voorburg, zelf ontworpen. De tuin is een bijzondere vorm van Hollandse tuinarchitectuur, het volgt namelijk de contouren en de maatverhoudingen van een menselijk lichaam.

Huygens was bijzonder in zijn nopjes over dit ontwerp en zei er zelf over: 'De sleutel van mijn hart is die van deze tuin'. [www.Hofwijck.nl]

■ Werk aan de wortel

Bomen in de Leidse binnenstad hebben het soms lastig. De stad is dichtgebouwd en de wortels drukken de bestrating omhoog. Om het de bomen makkelijker te maken is rond de boom de bestrating verwijderd en de aarde rond de wortels met een enorme stofzuiger weggezogen. Grote bovenliggende wortels werden gesnoeid waarna onder de diepere wortels voedingrijke aarde werd geplaatst. Die diepere wortels worden zo gestimuleerd om nog dieper te groeien. Door meer ruimte, water, zuurstof en voeding. Stadskrant Leiden, 13/4/17

